

Lectures Fons Raimon Panikkar

Biblioteca Barri Vell

Els Panikkar-sūtra en l'Opera Omnia Raimon Panikkar

a càrrec de
Xavier Serra Narciso
catedràtic emèrit de
filosofia de secundària
25 de novembre de 2015

Els Panikkar-sūtra en l'Opera Omnia Raimon Panikkar

En l'obra de Raimon Panikkar ens trobem sovint amb «novenaris», en la forma de nou proposicions, amb les que Panikkar vol exposar de forma sintètica la seva posició sobre alguna qüestió, i que fan la funció de títol de capítols, apartats o subapartats on s'explica i comenta el seu sentit, més o menys breument. Aquestes proposicions les anomena *sūtra*, tot i recollint, amb aquest terme, la llarga tradició índica de sintetitzar de forma molt breu tota una ampla i profunda saviesa.

«Introdueixo molt a posta aquest mot *sūtra*, d'origen sànscrit, tot i que ja comença a trobar-se en diccionaris de llengües europees, precisament perquè el contingut del que voldria dir es reflecteixi ja en el seu mateix continent. *Sūtra*, literalment, *fil*, i més poèticament, el fil d'un collaret de flors, perles o pedres precioses, cadascuna de les quals és com la cristal·lització de la bellesa i el reflex de tot l'univers, com també de la dedicació o l'amor de qui el compon o el regala, passa a significar un aforisme que, com un concentrat prenyat de sentit, conté en si tot un món a explicitar amb els seus comentaris adequats. Un aforisme, segons el seu ètim, delimita; un *sūtra* uneix.

Els paràgrafs que afegim als *sūtra* no són pròpiament comentaris, sinó tan sols aclariments del seu sentit sense altres pretensions que servir d'esperó a la meditació, al diàleg i, evidentment també, a la discussió»¹

Així, anomena al conjunt d'aquestes nou proposicions *nava-sūtrāni*, nou *sūtra*, per a fer avinent que és tracta d'un aplec amb un lligam intern que les fa reverberar i harmonitzar. Fins i tot alguns tenen una cadència circular, una peculiar dansa en la que es donen les mans el novè i el primer.

«Els títols d'aquests nou capítols són com uns *sūtra* (*navasūtrāni*) perquè llur contingut està enllaçat, com les perles d'un collaret, i voldria resumir una visió de la vida que requereix de ser meditada i sobretot viscuda. Seria malentendre aquests *sūtra* si s'interpretessin com perles aïllades privades del fil que les constitueix com a collaret. No descriurem el collaret, però no podem amagar el nom del fil. Aquest és l'Amor. Sense l'amor les perles no tenen cap valor i viceversa sense els *sūtra* el collaret no seria collaret. L'amor no és una abstracció; l'amor real està sempre encarnat i aquests *sūtra* són sols cristal·litzacions que brillen quan l'amor els il·lumina lligant-los. Els *sūtra* no són consells pràctics a seguir ni principis abstractes a acceptar; són afirmacions teoreticopràctiques a encarnar.»²

I cal una actitud més aviat passiva i receptiva per deixar-nos portar pels sentits que la seva formulació ens provoca i inspira.

«La concatenació dels *sūtra* aspira a ser una garlanda que pugui ornamentar qualsevol cos humà que no negui que és alguna cosa més que una màquina

¹ *Fe, hermenèutica, paraula* (Opera Omnia Raimon Panikkar, IX.2), Fragmenta, Barcelona, 2016, p. 381.

² *Visió trinitària i cosmoteàndrica: Déu, home, cosmos* (Opera Omnia Raimon Panikkar, VIII), Fragmenta, Barcelona, 2011, p. 319.

d'embastar raonaments. Segons la tradició dels *sūtra*, és més difícil arribar a formular un sol *sūtra* que escriure un tractat sobre el tema. Un *sūtra* no és un pensament sintètic, és a dir, un resum d'una sèrie de pensaments complexos. Un *sūtra* és un pensament simple. Dubto que pugui aplicar-se-li el mètode analític i dir que conté en potència tot el que se'n dedueix després. No és per deducció com s'extreu el sentit dels *sūtra*. Tampoc no s'hi arriba per mera inducció. Potser, com els aforismes de la Sibila, el *sūtra* no significa, sinó que només suggereix. Un *sūtra*, més ben dit, convida altres pensaments harmònics a unir-s'hi. Implica una altra manera d'apropar-se a la realitat diferent a la d'un simple raciocini. Potser el *sūtra* es pensa —entenent pensar com el fet de sospesar l'amor que té cada cosa per anar al lloc que li correspon en l'harmonia de l'univers, i en el qual podrà descansar i sentir-se al seu lloc. [...] Els *sūtra* són objecte de ponderació —de pensament en el sentit contemplatiu. No és, doncs, per afany d'exotisme que hem denominat *sūtra* els aforismes que vénen a continuació. Espero que també siguin aforismes (*apoorismos*, *aphorizein*), és a dir, que facin aparèixer el que volen dir en l'horitzó de la nostra consciència.»³

Us convidem al repte que Raimon Panikkar ens proposa d'una primera lectura a pel dels *sūtra*, sense cap més referència, per deixar-nos endur per a tot allò que desperta en la nostra consciència, i compartir-ho en un obert *diàleg dialògic*.

Potser més endavant, amb tots els interrogants que es poden haver despertat, ens adreçarem als seus aclariments que podrem trobar en les referències de la seva Opera Omnia que encapçalen cadascun dels *navasūtrāni* que segueixen.

Aquest document s'anirà actualitzant a mesura de la presència de nous *navasūtrāni*, en propers volums publicats de l'[edició catalana de l'Opera Omnia Raimon Panikkar](#).

Navasūtrāni. La mística

Mística, plenitud de Vida (Opera Omnia Raimon Panikkar, I.1), Fragmenta, Barcelona, 2009, p. 193-305.

- 1 La mística és l'experiència integral de la realitat
- 2 L'experiència és el toc conscient de la realitat
- 3 La realitat no és subjectiva ni objectiva: és el nostre *mythos*
- 4 El *mythos* és l'últim horitzó de la presència, el primer graó de la consciència
- 5 La consciència és consciència d'ens, d'ella mateixa, d'abstraccions o pura consciència
- 6 La pura consciència és l'experiència d'una presència plena d'amor
- 7 El que anomenem experiència és el resultat de múltiples factors
- 8 Som conscients d'una triple experiència: sensible, intel·ligible i espiritual
- 9 L'experiència mística està en relació directa amb la totalitat de la condició humana

³ *Mística, plenitud de Vida* (Opera Omnia Raimon Panikkar, I.1), Fragmenta, Barcelona, 2009, p. 193-194.

Nou sūtra sobre mythos i logos

Mite, símbol, culte (Opera Omnia Raimon Panikkar, IX.1), Fragmenta, Barcelona, 2009, p. 110-118.

- 1 No hi pot haver cap fenomenologia del mite
- 2 La mitofania, però, existeix
- 3 Creiem tant en el mite corresponent, que ni tan sols no creiem que hi creiem
- 4 El mite no pertany al camp de la reflexió
- 5 L'accés al mite és la fe
- 6 El mite no és un objecte del pensament (lògic)
- 7 El mite es desenvolupa en la seva pròpia temporalitat
- 8 El mite té una transparència especial
- 9 El mite pur roman sempre improferit i impensat

El culte. Nou sūtra

Mite, símbol, culte (Opera Omnia Raimon Panikkar, IX.1), Fragmenta, Barcelona, 2009, p. 406-411.

- 1 Més que doctrinal, el ritu és simbòlic
- 2 El ritu no pot ser creat d'una manera conscient o voluntària, i si és manipulat degenera
- 3 Els rituals sorgeixen quan es dona un conjunt de circumstàncies propícies
- 4 Rebutjar un ritu perquè no en podem comprendre el significat és tan inadequat com conservar-lo perquè l'entendem
- 5 Celebrar un ritual requereix experimentar-ne conscientment la fascinació
- 6 Sense ritu no hi ha tradició viva
- 7 El caràcter sagrat inherent a tot ritu no ha d'anar en detriment de la seva secularitat
- 8 La secularitat del ritu exigeix que es cregui en el seu sentit
- 9 El ritu exigeix observança de les seves normes, però no en depèn

Pau i interculturalitat. Nou sūtra sobre la pau

Pluralisme i interculturalitat (Opera Omnia Raimon Panikkar, VI.1), Fragmenta, Barcelona, 2010, p. 363-375.

- 1 La pau és participació en l'harmonia del ritme de l'Ésser
- 2 Viure sense pau exterior és difícil; viure sense pau interior és impossible. La relació és adualista (*advaita*)
- 3 La pau no la conquerim per a nosaltres mateixos ni la imposem als altres. És tan rebuda (descoberta) com creada. És un do (de l'Esperit)
- 4 La victòria obtinguda amb una derrota violenta de l'enemic no porta mai a la pau
- 5 El desarmament militar requereix un desarmament cultural
- 6 Cap cultura, religió o tradició no pot resoldre aïlladament els problemes del món
- 7 La pau forma part principalment de l'ordre del *mythos*, no pas del *logos*

- 8 La religió és una via vers la pau
- 9 Només el perdó, la reconciliació i el diàleg continu porten a la pau i esberlen la llei del *karman*

Aspectes d'una espiritualitat cosmoteàndrica

Visió trinitària i cosmoteàndrica: Déu, home, cosmos (Opera Omnia Raimon Panikkar, VIII), Fragmenta, Barcelona, 2011, p. 321-380.

- 1 El primat de la Vida
- 2 La Vida com el temps de l'Ésser
- 3 L'Ésser com a manifestació de la Paraula
- 4 La Paraula com a so del Silenci
- 5 El Silenci com a obertura al Buit
- 6 El Buit com a espai per a la llibertat d'Acció
- 7 L'Acció com a descoberta del Món
- 8 El Món com el lloc de l'Home
- 9 L'Home com a participant del Diví

Novenari sobre Déu

Religió i religions (Opera Omnia Raimon Panikkar, II), Fragmenta, Barcelona, 2011, p. 319-323.

- 1 No es pot parlar de Déu sense un previ silenci interior
- 2 És un discurs *sui generis*
- 3 És un discurs de tot el nostre ésser
- 4 No és un discurs sobre cap Església, religió o creença
- 5 És un discurs que es fa sempre a través d'una creença
- 6 És un discurs sobre un símbol i no sobre un concepte
- 7 És un discurs necessàriament polisèmic
- 8 No és ni tan sols l'únic símbol per significar el que la paraula diu
- 9 És un discurs que desemboca necessàriament en un nou silenci

El cànon del deixeble. Els nou *sūtra*

Espiritualitat, el camí de la Vida (Opera Omnia Raimon Panikkar, I.2), Fragmenta, Barcelona, 2012, p. 228-287.

- 1 Obrir-se a l'aspiració primordial
- 2 La primacia de l'ésser sobre el fer i el tenir
- 3 Prioritat del silenci sobre la paraula
- 4 La mare Terra abans que la comunitat dels homes
- 5 Superació dels paràmetres espaciotemporals
- 6 Consciència transhistòrica abans que la preocupació històrica
- 7 Plenitud de la persona més enllà de l'individu
- 8 La primacia de la santedat

Un novenari de *sūtra* sobre el llenguatge cristià

Fe, hermenèutica, paraula (Opera Omnia Raimon Panikkar, IX.2), Fragmenta, Barcelona, 2016, p.381-395

- 1 Durant dos mil·lennis el llenguatge cristià ha estat el llenguatge bíblic rebut i interpretat dins d'una matriu predominantment hel·lenística
- 2 La creixent consciència actual del pluralisme cultural i religiós desafia la naturalesa mateixa de la teologia cristiana
- 3 Particularitat contra universalitat. Aquest és el repte del tercer mil·lenni
- 4 Aquest desafiament planteja un dilema: o bé la circumcisió de la ment és un requisit per ser cristià o bé aquest requisit queda abolit
- 5 Les dues parts del dilema són legítimes
- 6 Diferents conseqüències: cristianisme o cristiania
- 7 Només un Crist kenòtic i deskerigmatitzat pot sostenir la segona part de l'alternativa
- 8 Aquesta segona part de l'alternativa demana passar d'una cristologia tribal a una cristofania polimòrfica
- 9 La problemàtica requereix un segon Concili de Jerusalem —a celebrar a Rājagrha si cal

Xavier Serra Narciso, Banyoles, estiu de 2017